

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ב חשון תש"פ | דף היומי בבלי: גדה יח.
דף היומי בהלכה: סימן תמ"ג מסעיף ג' עד תחילת סימן תמ"ד.
מוסר: שמירת הלשון - שער התבונה פרק פרק י' 'כן הדבר' עד פרק י' 'והנה ידוע'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער התשובה פרק ח' עד פרק ט'.

הוא פסע חרש לתוך הדירה, ידו מתהדקת על האקדח... | המנהל הבחין בראש הישיבה מתקרב, וברח... | 1757

על דא ועל הא

סיפר מרן הגר"ח קנייבסקי: "לפני שנים רבות נסענו עם אבא ז"ל באוטו, והנהג נסע שלא כחוק, אבא ביקש מיד לרדת באמצע הדרך, הוא אמר שזה מסוכן ליסוע עם נהג שעובר על חוקי התנועה..."

ומה ענה רבינו לתלמיד שביקש ברכה על קנס שקיבל נהג ההסעות של בנו?

התנועה, ואכן ירדנו באמצע הדרך ולא הסכים להמשיך איתו. בפעם אחרת דיבר רבינו עוד דברים בזה, וכך אמר: "יש ויכוח האם על חוקי המדינה ניתן לומר דינא דמלכותא דינא או שלא. זה לא ויכוח חדש, אבל זה ברור כי חוקים שהם של סברא שעושים לטובת הסדר והשמירה על האנשים, בוודאי שחייבים לשמור על זה. הרי כבר חז"ל אמרו אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. כך גם לגבי חוקי התנועה בכבישים, הרי הם נתייסדו לטובת האנשים ובודאי חייבים לשמור על זה ולקיים אותם! בוודאי מי שלא זהיר בזה הוא נוהג שלא כדון, ויש מקרים שהוא רודף וצריך למסור על כך".

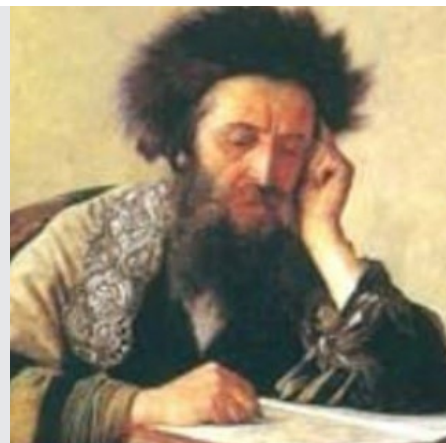
(דברי שיח וירא תשע"ט)

אל רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגיע אחד מתלמידיו. "רבי", אמר התלמיד, "אני זקוק לברכה מיוחדת הפעם. בני הילד, נסע בהסעה פרטית בדרכו לתלמוד תורה, אלא שבדרכם עצר אותו שוטר וקנס את הנהג בסכום גבוה על עבירת תנועה שביצע, בגין הילד. ואבקש ברכה שהענין יסתדר בקלות".

רבינו לא מיהר לברך אלא שאל אותו: "איזו עבירה בדיוק עבר הבן שלך?" ענה התלמיד שבנו לא היה חגור כראוי. הגיב רבינו: "נו, אכן נהג שלא כהוגן". רבינו הרהר לרגע, והסכים לברך בהצלחה, לא לפני שהוסיף שיש להזהר.

כשיצא, סיפר רבינו: "לפני שנים רבות נסענו עם אבא ז"ל באוטו, והנהג נסע שלא כחוק, אבא ביקש מיד לרדת באמצע הדרך, הוא אמר שזה מסוכן ליסוע עם נהג שעובר על חוקי

**בביהכ"נ ברח' צ'יאסובני פנה אלי יהודי זקן וביקש
שאלמד עמו פסוק בחומש... התחלתי לקרוא:
"וירא אליו ד' - השי"ת הראה עצמו לאברם"...
והוא חזר אחרי בהתלהבות. ריחמתי עליו, יהודי
זקן שכזה שומע פעם ראשונה פסוק בחומש...**

"רק אחר כך נודע לי מי באמת הוא היה" - סיפור מיוחד מזכרונותיו של תלמיד ישיבת קשיניוב

"והוא התחיל ללעוס את הדברים: 'כך? כך? דער הויבערשטער האט זיך באוויזען צו אברם? - ד' נגלה לאברם?'... וחזר על זה מספר פעמים בכוונה ובהתלהבות עצומה.
"אני הסתכלתי עליו ברחמנות. נבעעך, יהודי זקן כזה שומע פעם ראשונה פסוק בחומש...
"אחרי כן סגר את החומש ואמר לי: 'תודה, בשבילי מספיק היום רק פסוק אחד.'
"אחרי כן נודע לי שהיה זה רבי זיידל שו"ב זצ"ל, איש חסיד מפורסם, שכך דרכו בקודש, ללמוד פסוק תורה מפי ילדים שלא טעמו עדיין טעם חטא, משום שהתורה היוצאת מפיהם הרך בקדושה ובטהרה הרי היא כאילו קיבלה מסיני..."
(מתוך הספר 'ישיבת קשיניוב', הובא במוסף שב"ק לך לך תשס"ב)

סיפר הרב אהרן וסרמן, תלמיד ישיבת קשיניוב:
"כשהגעתי לקשיניוב בשנת תרפ"א, נכנסתי לבית הכנסת של החייטים שברחוב צ'יאסובני. פגש אותי יהודי זקן ופנה אלי באומרו: 'הכרת פניך מעידה שהנך לומד בישיבה, אם כן הואל נא ללמוד עמי פסוק בחומש...'
"אני לתומי חשבתי: מי יודע? יכול להיות יהודי זקן שלא למד תורה... ריחמתי עליו והסכמתי.
"הוא הוציא חומש בראשית ופתח בפרשת וירא. אני התחלתי לקרוא במהירות 'וירא אליו ד'...' רציתי להראות לו שאני יודע. אולם הוא ביקשני שלא אמהר, ושאלמד אתו לאט לאט.
"התחלתי שוב: 'וירא אליו ד'...' ותירגמתי לו: השי"ת הראה עצמו לאברם..."

לגומרה של תורה - מדור מיוחד לקראת שמחת סיום הש"ס במחזור הי"ג של 'הדף היומי'

**בצעדים מדודים התקדם האמריקני לתוך הדירה,
מקווה להפתיע את הפורץ הנבזה. והנה הבחין
בדמות שרועה במיטה שקועה בשנת ישרים... הוא
התקרב בלאט, מהדק את ידו על האקדח...**

כשאיש עסקים מב"ב וסוחר חסיד סאטמאר מארה"ב נפגשים ברומניה בנסיבות מפתיעות...

הוא מבקר, בכל קהילה שאותה הוא פוקד, תמיד ימצא שיעור בדף היומי, תמיד ילמדו שם את אותו הדף ויעסקו באותה סוגיא. כשהגיע לבוקרשט ברומניה, לא העלה בדעתו איזה סיפור הוא עומד לחוות.
עם הגיעו למחוז חפצו, קיבל ממארחיו את מפתח דלת אכסנייתו - דירה השייכת ליהודי חסיד סאטמאר מאמריקה, אף הוא איש עסקים המגיע מפעם לפעם לרומניה. הוא פתח את הדירה, הניח את מזוודותיו וביקש ללכת לישון. אך טרם עלותו על יצועו החליט להכין את הדף שאמור להילמד למחרת בבוקר במסגרת הקביעות היומית שלו. הוא הוציא את הגמרא, הניחה על השולחן בסלון ליד התפילין והלך לישון.
אלא שבעל הדירה דווקא כן היה באותה העת בעיר, וכשסיים

הוא איש עסקים מבני ברק, סוחר הנוסע ברחבי העולם לצורך עסקיו. חוץ ממשפחתו, הנותרת בארץ כשהוא נוסע ברחבי העולם, שום דבר בעולמו אינו יציב. העסק הפורח שלו דינמי מאוד, לעולם אינו יודע היכן יהיה מחר. דרכו והתפילין שלו תמיד בתיקו לעת מצוא, גם חולצה להחלפה ו... המסכת הנלמדת במסגרת 'הדף היומי'. לקוח המבקש להרחיב את תוכנת המחשב שיצר, עשוי להזעיק אותו לקצה העולם כדי שיתן לו שירות, והוא צריך לבוא.
רק דבר אחד יציב בסדר יומו - 'הדף היומי'. הוא לעולם לא יפסיד את לימוד הדף היומי מידי יום ביומו. בנגן השמע שלו תוכלו למצוא מגוון שיעורים של מיטב מגידי השיעור בדף היומי. הוא אמנם עובר על הדפים גם לבדו, אולם מלבד זאת, בכל ארץ שבה

הפתוחה בדיוק בדף שאותו ילמדו מחר בבוקר בדף היומי. 'מי שלומד את הדף היומי והשאיר את הגמרא פתוחה בדף הנלמד, אינו יכול להיות גנב' - חשב לעצמו בעל הדירה. הוא השיב את אקדחו לנרתיקו והעיר את האורח הבני ברקי.

"מה אתה עושה כאן?" - שאל האורח המנומנם, שלא ידע כי זהו בעל הדירה.

"ומה אתה עושה כאן, ר' ייד?" - שאל בעל הדירה... אחרי כמה דקות של שיחה הפכו השניים לידידים. בעל הדירה הלך לישון בחדר אחר בדירתו, וכשעה לפני התפילה העיר את אורחו הבלתי קרוא. השניים, מ' חסיד סאטמר בארה"ב וא' הליטאי מבני ברק, שקעו יחד בסוגיא מסובכת כאילו למדו בחברותא מאז ומתמיד, וכשמתק הלימוד על שפתותיהם באו להתפלל בבית הכנסת כאילו היו חברים משכבר ימים. האם לא לזה נתכוין המהר"ם שפירא באומרו ש"דף הגמרא יציל את הטובעים בספינת החיים"?

את עניניו נפנה לדירתו כדי לישון... הוא לא ידע כמובן על איש העסקים הבני ברקי המתארח בדירתו. הוא עלה לבניין בבוקרשט, דחף את המפתח - והנה הוא אינו פותח את הדלת, וזאת כיון שמהעבר השני של הדלת תקוע המפתח שתקע מיודענו בלכתו לישון...

'אולי טעיתי?' - חשב האמריקני לעצמו, ויצא החוצה כדי לבדוק שוב אם הגיע למקום הנכון. אלא שבחינת השטח לימדה אותו שהוא לא טעה, אלא בהחלט הגיע לבנין הנכון - 'כנראה פרץ לדירתי גנב, לך תדע מה קורה ברומניה' - אמר לעצמו. מאחר שהחזיק ברשותו אקדח ברישיון, שלף את אקדחו והזעיק איש אחזקה ממשרדו כדי שיפרוץ את הדלת.

על נקלה פרץ איש האחזקה את הדלת. בצעדים מדודים התקדם האמריקני לתוככי הדירה, מאמץ את עיניו להבחין בגנב הנבזה... ועד מהרה הבחין בדמות השרועה במיטה, שקועה בשנת שירים. הוא התקרב בלאט, מהדק את ידו על האקדח. לפתע נאלם דום והשתתק - הוא הבחין בגמרא שעל השולחן,

יהלומים מגדולי ישראל

מרן הראב"ד שליט"א ביקש להשיב הכרת הטוב למארחו, ושאלו במה הוא רוצה להתברך. הלה השיב כי הוא רוצה ברכה ל"הצלחה". רבינו נהנה מאוד מנוסח הבקשה, וסיפר על כך מעשה...

עובדות והנהגות ממרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א בעניני הכנסת אורחים

פני השכינה, וא"כ הזכות הגדולה שלהם היא מצד עצם הכנסת אורחים, ותו לא, כי כאשר מדברים על מושגים גדולים ועצומים של "קבלת פני שכינה", אין צריך יותר מזה.

והנה בהמשך ביקש מרן שליט"א להשיב הכרת הטוב לבעלי האכסניה שטרחו עבורו, ושאלם: "מה שאלתך וייתן לך" - במה אתה רוצה להתברך. הלה השיב כי הוא רוצה ברכה ל"הצלחה". מרן שליט"א נהנה מאוד מבקשה זו, וסיפר עובדא באדמו"ר צעיר שבא אליו יהודי לבקש ברכה על פרנסה, בירכו הרבי שיקנה כרטיס פיס ויעלה שמו בגורל להרוויח. עשה היהודי כך ולא הרוויח, ומיד בא בטענות לרבי שלא זו בלבד שלא הרוויח אלא גם הפסיד את דמי קניית כרטיס הגרלה. אמר הרבי, באמת זו

"ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך" [יח, ג] - "אמר רב יהודה אמר רב, מכאן שגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה" (ילקוט וירא רמז פ"ב).

בחודש תמוז תשע"ט התאכסן מרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א אצל גדולי נגידי עולם התורה באמריקה. בשעה שהביע תודתו בפני בעלי האכסניה, השיבו הללו כי רואים הם לעצמם זכות גדולה בכך שמרן שליט"א שוהה במחיצתם, ואדרבה הוא זה שעושה עמהם טובה שמשכים לבוא לביתם ולהשפיע עליהם ברכה, וכמאמר חז"ל "תכף לתלמיד חכם ברכה".

אולם מרן הראב"ד שליט"א השיב להם, שהלא אפילו על אדם פשוט כערביים אמרו חז"ל שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לבקש אלא דבר אחד, שהקב"ה לא יפריע לי. כל זמן שהעניינים מתנהלים כך הכל בסדר, העיקר שהקב"ה לא יתערב לי..." (עפ"ל). וסיים רבינו ואמר: "הוא היה 'א שיינע איד', עם פיאות, אבל היה כופר גמור, והיה בטוח שהוא בכוח כשרונותיו מצליח בביזנעס ושכח לגמרי מהקב"ה".

פעם בא בחור אחד וביקש ברכה שיזכה לדעת ש"ס. ורבינו השיב לו במימרא של רבי ישראל סלנטר זצ"ל: "אנשים רוצים לדעת ש"ס, אבל הכל בלילה אחד - וגם רוצים להספיק לישון בלילה הזה..." וכאומר: העיקר מוטל עליך החובה ללמוד, ולא לבקש ברכות ולהסתמך על כוח הברכה. כי הדרך להצלחה בתורה היא רק ע"י עמל ויגיעה והתמדה.

(מתוך קונטרס "הביטו אחרי משה")

טענה, ועלי לערוך חשבון הנפש, ואולי יש בזה שאלה של גזילה על שלקחתי פדיון ולא פעלתי ישועה.

נסע האדמו"ר לרבו הזקן ותינה את צערו על שלא הצליח לפעול מופת. השיב לו רבו ואמר לו: לכאורה ישנה סתירה בפסוקים, כתוב אחד אומר צדיק גוזר והקב"ה מקיים, אבל כתוב אחר אומר מי יאמר לך מה תעשה, ולכאורה זה סתירה, וע"כ שיש כח לצדיק לברך אבל אינו יכול לקבוע באיזה אופן תבוא הישועה, אלא עליו לברך באופן כללי ש"יזכה להצלחה", ואין לו לקבוע שהישועה תבוא דווקא בדרך של גורל וכיו"ב.

בעניין זה סיפר מרן הראב"ד שליט"א, שבהיותו משמש ברבנות בדרום אפריקה, ניגש אליו בעשי"ת אחד מהבעלי בתים בעיר וביקש ברכה. "מה הברכה שתמצא?" - שאלו, והלה השיב: "הביזנעס מצליח אצלי באופן נפלא שאי אפשר לתאר, אין לי

יומא דהילולא

**כשהבחין המנהל בראש הישיבה המתקרב,
נתמלא חרדת קודש, אך לא עמד בו האומץ
להיות נוכח במקום, והוא הסתלק. רבינו נכנס עם
הילד, איתר במהירות את הכיתה המתאימה, פסע
לתוכה והציג את הילד בפני המורה הנדהם...**

ליומא דהילולא של מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף

אולם הוא פעל בענין זה בהתאם לדברי חז"ל 'אהבה מקלקלת השורה'. מנהל אחד המוסדות שצבר בארכיונו את מכתביו, בדק ומצא ברשותו לא פחות מעשרים וארבע "בקשות אחרונות" של רבי יהודה צדקה זלה"ה... הכל כדי להציל נפש צעירה מסכנה רוחנית.

מעשה היה בילד ירושלמי פעוט שהוריו התגוררו בשכונת 'הגבעה הצרפתית', והיה הכרח להרחיקו מביה"ס היחידי שפעל בשכונה - בית ספרם של הקונסרבטיבים. איכשהו הגיע ענינו לידיעת רבי יהודה זצלה"ה, שנרתם למשימה בכל חום נפשו. לאחר שבמוסד החינוכי הקרוב סירבו בנימוקים שונים לקבל את הילד, שיגר רבי יהודה מכתב למנהל, ביקש בכל לשון של הפצרה לקלוט את הילד, אך המכתב לא הועיל.

הוא קם אפוא למחרת, יצא בשעה מוקדמת אל בית הינוקא, לקחו וחיבקו בזרועותיו ונסע עמו אל ביה"ס המיועד. כשראה אותו המנהל מבעד חלון משרדו, נתמלא חרדת קודש, אך לא עמד בו האומץ להיות נוכח במקום והסתלק...

רבי יהודה זצ"ל נכנס עם הילד אל הבנין, איתר במהירות היכן הכיתה המתאימה בשבילו, פסע לתוכה והציג את הילד בפני

יום אחד נכנס מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בדברים עם יהודי פלוני שהעביר את ילדיו מבית ספר דתי לרשת החינוך הממלכתית. הוא זיעזע את לב האיש בדברים המשברים את הלב, עד שהלה התפח בבכיה גדולה ושפך לפניו את מר שיחו: הוא מצדו רוצה להעניק לילדים חינוך דתי, אבל האשה מתעקשת ועומדת על דרכו. כלום סבור ראש הישיבה שהנו מחויב להתקוטט עמה בגלל זה ולהרוס את שלום הבית?

"חס וחלילה", השיבו רבי יהודה זצ"ל, "אבל להתענות חייב אתה על גורל ילדיך, לישב על הארץ כאבל". נכנסו הדברים בלב האיש, חזר לביתו והתחיל מתענה. יושב על רצפת הבית באבלות, בוכה תמרורים. נזדעזעה אשתו למראה עיניה וכל עקשנותה פגה. לימים זכתה אם זו לראות פרי הילולים, שני בניה משמשים בקודש, רישי מתיבתא ממרביצי תורה בישראל...

במסגרת השתדלויותיו למען יחידים, כתב רבינו הרבה פעמים מכתבי המלצה חמים למנהלי מוסדות שיואלו לקלוט אצלם תלמיד פלוני או תלמידה פלונית שלא מצאו את מקומם. לרוב היה משתמש בביטוי המתחנן "אך הפעם", או, "זו הפעם האחרונה", כדי לשכנע את האיש להיעתר לבקשתו.

אל רבי יהודה שאמר לו: "אם תרצה אשתך היא תספר לך" ... הלך המנהל אצל זוגתו וחקר ודרש מפיה: "מה אמר לך הרב יהודה ששינית פתאום את דעתך?"

נענתה וגילתה לו ברטט: "כך אמר לי, בזו הלשון: 'בעוד ימים לא רבים עומד אני להפטר מהעולם, ואני מביטחך שאם תסכימי שהבעל ימשיך בניהול הת"ת שתינוקות של בית רבן מתחנכים בו לתורה ויראת שמים, אמליץ טוב בעדך במרומים'..."

נבעת המנהל, אך שמר את הדבר בלבו. ואמנם לא ארכו הימים והענין כולו התאמת. באשמורת הבוקר של יום ראשון י"ב בחשון תשנ"ב, כשעה קלה לפני הנץ החמה, השלים רבי יהודה את נפשו הזכה לאלקים ותעל נשמתו השמימה ביחודא שלים.

(מתוך מאמרים לדמותו במוסף שב"ק של 'יתד נאמן')

המורה הנדהם: "זה בני, אם תהיינה חס ושלום בעיות, פנו אלי" ... הוא חיפש עבור הילד כסא נוח, איתר עבורו מקום מאוורר, ליד חלון, ופנה לביתו...

ומעשה היה במנהל ת"ת מפורסם, שקם יום והתפטר מתפקידו. הוא הסביר זאת בכך שרעייתו מתנגדת לכך שימשיך בניהול הת"ת, כי העבודה גוזלת ממנו את רוב שעותיו. רבי יהודה, אשר חשש לעתיד התלמוד תורה, פנה ישירות לרעייתו של המנהל, ובשיחה קצרה שידל אותה שתסכים כי בעלה ימשיך לנהל את הת"ת.

כאשר ביקש הלה להבין את הסוד שבו שידל את רעייתו, פנה

הש"ת היומי

שכח לומר 'ותן טל ומטר' שלש פעמים - מה דינו?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

שחייב לחזור ל'ברך עלינו' שוב ולומר 'ותן טל ומטר' כדין, וממילא בוודאי צריך אח"כ להמשיך ולומר את כל הברכות על הסדר. וטעמו, שמאחר ששכח גם ב'שמע קולנו', קבעו את דינו שצריך לומר כדין ב'ברך עלינו' ושוב אינו מזכיר ב'שמע תפלה'. וכן מוכח מדברי הראב"ד שהובא בבית יוסף, שמדמה דין זה לטעה בברכת הבדלה ושכח להזכיר בשמונה עשרה, וגם טעה ואכל לפני הבדלה, שנפסק שאם טעה בזו ובזו חוזר ומתפלל, וה"ה כאן דינו כמו שטעה בזו ובזו שחוזר לדין הזכרה לכתחלה.

שאלה: מי שכח לומר ותן טל ומטר, דינו שיכול לומר בברכת שמע קולנו, ואם שכח גם בשמע קולנו יחזור ל'ברך עלינו' ויאמר כדין. מה הדין אם שוב שכח ב'ברך עלינו' ונזכר בעמדו בברכת 'תקע בשופר', ורוצה להמשיך בתפלתו ולהזכיר ב'שמע קולנו' - האם יכול לדלג לברכת 'שמע קולנו', מאחר שכבר אמר בפעם הראשונה את כל הברכות שמ'ברך עלינו' עד 'שמע קולנו', או שמכל מקום ימשיך כסדר מהיכן שנמצא?

תשובה: שאלתי את מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א, והשיב

המוזכר חמץ לגוי בפסח - האם מותר לקבל את התשלום?

שהתקבל תמורתם. אולם, כל עוד לא קיבל את הכסף מהקונה, אסור למוכר לקבלו, משום שבקבלת הכסף חל הקנין. ואף במקרה שעשו מעשה קנין אחר בחמץ, וכגון שהקנה את החמץ לגוי ב'קנין סודר' - אסור לקבל את תמורת החמץ, משום שעיקר ההנאה מהמכירה היא בשעת קבלת התמורה. וראה להלן.

[שו"ע תמג, ג, משנ"ב טו-טז, וביה"ל ד"ה אינו]

מי שמכר את חמצו לגוי בפסח - יש מהראשונים שסוברים, למרות שעבר על איסור דאורייתא, שהרי נהנה מהחמץ בכך שמקבל כסף תמורתו, הכסף מותר בהנאה. וכן דעת השולחן ערוך. והוא הדין אם קיבל דבר אחר תמורת החמץ. וזאת, בשונה מחפצי הקדש ויבול שמיטה, שבמכירתם חלה קדושתם על הכסף, או דבר אחר, שהתקבל תמורתם; ומחפצי עבודה זרה, שבמכירתם חל איסורם על הכסף, או דבר אחר,

גרגרי חיטה מוחמצים שעבר עליהם הפסח ונזרעו - האם מותר להנות מגידוליהם?

ויש להחמיר כדעה זו, אלא אם כן איסור ההנאה כרוך בהפסד כספי גדול.

וגרגרי חיטה, וכיוצא בהם, שהחמיצו ועבר עליהם הפסח, וזרעום - יש אומרים שהגידולים היוצאים בהם מותרים בהנאה אף לדעה המחמירה במכירה; אך יש אומרים שהגידולים אסורים בהנאה לכל אדם.

[משנ"ב תמג, טז-יז, וביה"ל ד"ה אם; ביאורים ומוספים דרשו, 24-23]

כאמור, תמורה שהתקבלה במכירת חמץ בפסח, לדעת ראשונים רבים והשולחן ערוך, מותרת בהנאה. אולם, לדעת ראשונים רבים, חכמינו ז"ל קנסו את בעל החמץ עצמו, ואת בני ביתו הסמוכים על שולחנו, ואסרו עליהם להנות מתמורת החמץ; אלא אם כן המכירה נעשתה שלא בידיעת בעל החמץ. ואם אשתו מכרה את החמץ, הרי זה כאילו הוא עצמו מכר. ולדעתם, אף כשמכר חמץ באיסור דרבנן, וכגון שמכר לגוי חמץ ש'עבר עליו הפסח' לאחר הפסח - אסור להנות מתמורתו.

האם תשלום בהמחאה נחשב כתשלום מיידי?

בעלמא שהגוי נותן לו, ולא כתמורה ישירה של החמץ. ואם הגוי שילם עבור החמץ באמצעות המחאה (צ'ק) - יש אומרים שהיא נחשבת לתשלום מיידי, והכסף שיתקבל בעת פריעתה בבנק נחשב לתמורה ישירה של החמץ; אך יש אומרים שהמחאה אינה נחשבת לתשלום מיידי, ואף אם היא מתוארכת ליום שבו בוצעה המכירה.

[משנ"ב תמג, טז; וראה ביה"ל ג, ד"ה אינו; ביאורים ומוספים דרשו, 26]

כאמור, יש להחמיר ולא להנות מתמורה שהתקבלה במכירת חמץ בפסח. ואם עבר וקנה בתמורת החמץ דבר אחר - מותר להנות מהתמורה של התמורה.

ויתרה מזו, אם הקנה לגוי את החמץ במעשה קנין אחר, כגון 'קנין סודר', ולא בקנין כסף, והגוי נתן לו את הכסף שלא בשעת המכירה, אלא לאחר מכן - מותר להנות מהכסף, כיון שהחמץ כבר נקנה לגוי, והתשלום שלאחר מכן נדון לענין זה כ'מתנה'

מי שיצא בשבת אל מחוץ לתחום וחזר לתוכו - האם רשאי ללכת יותר מארבע אמות?

דהיינו מקום שהוקף במחיצות לשם דירה, או שהוקף במחיצות שלא לשם דירה, וגודלו אינו עולה על 'בית סאתיים' (כ־1,152-1,658 מ"ר, לשיטות השונות) - נחשבת כל רשות היחיד זו עבורו כארבע אמות. ואם נכנס לעיר המוקפת בחומה, או בתיקון עירובין כדין - כיון שדינה כרשות היחיד, הריהי נחשבת כארבע אמות, ורשאי ללכת מקצה לקצה של העיר, אף אם מדובר בעיר גדולה מאוד.

[שו"ע תה, ה-ה, ומשנ"ב טז, כ, כא, כב רכג]

מי שיצא בשבת אל מחוץ ל'תחום' מתוך אונס, כגון שהוציאוהו על כורחו, או שנשקפה סכנה לחייו והוכרח לברוח, או שיצא בשגגה, וכגון שהיה טרוד במחשבותיו ויצא מהתחום מבלי משים - אינו רשאי ללכת יותר מארבע אמות.

ואם חזר לתוך התחום באונס, או בשגגה - דינו כאילו לא יצא כלל, דהיינו רשאי ללכת עד אלפיים אמה לכל סביבות העיר. ואם בהיותו מחוץ לתחום נכנס באונס או בשגגה לרשות היחיד,

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

משגיח בישיבה קטנה שנשאל על בחור ששנתיים וחצי לא התנהג כראוי, ורק בחצי השנה האחרונה שיפר את מעשיו - כיצד יענה?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

בתשובה.

עוד כותב ה'חפץ חיים', כי האיסור לספר על עבירות שפלוגי עשה, הוא בין אם מדובר בעשה גמורה דאורייתא, שזה ודאי גנאי, ובין בדברים שהרבה אנשים אינם נזהרים בזה, שהגנות אינה גדולה כל כך - כגון לספר שפלוגי שאינו רוצה ללמוד, או שדבר מסוים שפלוגי סיפר הוא שקר, או שהוא חס על ממונו ואינו מכבד שבת כראוי, ואפילו מלתא דרבנן בעלמא שאמרו שאין ראוי לעשות דבר זה לכתחילה.

בביאורים ומוספים כותבים בעניין זה, שלספר על פלוגי שהוא קובע עיתים לתורה רק שעה או שעתיים ביום, יש שהביאו (שו"ת לחפץ בחיים) מדברי ה'חפץ חיים' לקמן (כלל ה סעיף ו) שכתב, שכלל פשוט הוא בענין לשון הרע שתלוי הדבר לפי האיש שמדבר עליו, שאם אומר על איש שמספיקה לו פרנסתו ברווח שלומד ג' או ד' שעות ביום, הוא גנאי גדול עבורו [שהרי יכול להשקיע יותר בלימוד התורה], ואם אומר כן על בעל הבית הטרוד מאד בפרנסתו, הרי הוא שבח גדול עבורו [שאף שטרוד כ"כ להשיג פרנסתו ומחיתו, מוצא כמה שעות לקביעת עיתים לתורה], וכן לומר על ת"ח גדול שמתבטל זמן מה, הוא גנאי גדול, וכל אחד לפי דרגתו.

בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' מתחילים היום את כלל ד' מהלכות לשון הרע. בסעיפים הראשונים מגדיר ה'חפץ חיים' מה נקרא דבר גנות שאסור לאומרו על הזולת. ראשית הוא מזכיר את הדברים הפשוטים לאיסור - "דברים של גנאי בעלמא", כגון להזכיר את מעשי אבותיו, או את מעשיו הראשונים שלו עצמו, כאשר עכשיו הוא מתנהג כשורה, שבוודאי אין כל הצדקה לבזותו על כך.

בהמשך כותב ה'חפץ חיים' כי אדם שעבר עבירה שבין אדם למקום [ולעניין עבירות שבין אדם לחברו יפרט ה'חפץ חיים' בהמשך], והיה זה מקרוב ממש, שוודאי לא עשה תשובה, גם כן אסור לספר זאת עליו, אם לא על פי הפרטים שיתבאר בהמשך, ועל אחת כמה וכמה כאשר עכשיו האדם נוהג כשורה, שבוודאי אין לגנותו על מעשיו הקודמים כמו שכתב לעיל. ובהגהות 'באר מים חיים' מביא ה'חפץ חיים' משו"ת חוות יאיר, שאפילו לא ראינוהו שעשה תשובה, מכל מקום כיון שעבר זמן רב ולא ראינו בו שמץ פסול, בכלל בעל תשובה הוא.

בביאורים ומוספים מביאים בזה נידון מעניין - משגיח בישיבה קטנה שנשאל על בחור ששנתיים וחצי לא התנהג כראוי, ורק בחצי השנה האחרונה שיפר את מעשיו: דעת הגרי"ש אלישיב שאסור לו לספר על התקופה הראשונה, כיון שהשתפר וחזר

י"ב בחשוון | רבי יהודה יהושע ב"ר שאול צדקא זצ"ל, ר"י פורת יוסף, בעל קול יהודה

יארצייט:

תקמ"ט: רבי זאב וולף ב"ר אברהם קיצעס זצ"ל, תלמיד הבעש"ט ורבה של קהילת טולצ'ין.
תרי"ד: רבי ישראל דב בער ב"ר דוד הלוי (המגיד) הרב מסטעפין זצ"ל.
תרכ"ו: רבי נחום ב"ר אברהם לוי משאדיק זצ"ל, מגדולי ירושלים, בעל אבני קודש, הוקמו ע"ש ישי' הר"ן בא"י.
תרכ"ט: רבי אהרן ב"ר יצחק זינגר זצ"ל, ראב"ד מטרסדורף ובעל תפארת אהרן.
תרפ"א: רבי יעקב ב"ר יוסף חיים מבגדאד זצ"ל, בעל ציצים ופרחים, זכות אבות ועוד.
תשי"ב: רבי בן ציון ב"ר מרדכי חזן זצ"ל, רבה הספרדי של העיר העתיקה ומייסד ישי' פורת יוסף ובעל מלי דהספדא, דרושים לכל השנה ועוד.
תשמ"ט: רבי טוביה ב"ר צבי יעקב ליסיצין זצ"ל, ר"י היכל התלמוד ובעל כרם טביה.
תשנ"ב: רבי יהודה יהושע ב"ר שאול צדקא זצ"ל, ר"י פורת יוסף, בעל קול יהודה.

יארצייט מרן הגאון רבי יהודה יהושע ב"ר שאול צדקה ר"י "פורת יוסף"

מדוע שינה הרב צדקה ממנהג שנהג בו רוב חייו?

מרן הג"ר יהודה צדקה היה רגיל רוב שנות חייו להתפלל עם הנץ החמה, וכשאביו ביקש ממנו להשתדל בקיום המנין שהוא ייסד בשכונת "בית ישראל", שינה את מנהגו והתחיל להתפלל שם בשבתות אף על פי שלא היתה שם תפילה בנץ החמה.

(קונטרס כיבוד הורים עמ' מו)

כאשר אנו נוהגים בחומרה או בהידור מסוים נשתדל לשים לב שהדבר לא יהיה על חשבון כבודם ורצונם של ההורים.